

УДК 37(092)(460)

Зайченко Н. І.

докт. пед. наук, професор, професор кафедри
соціальної роботи та освітніх і педагогічних наук
Національний університет “Чернігівський колегіум”
імені Т. Г. Шевченка

ЛОРЕНСО ЛУЗУРІАГА ПРО ДЕМОКРАТИЧНУ ПОЛІТИЧНУ ПЕДАГОГІКУ

Визначний іспанський освітянин Лоренсо Лузуриага (Lorenzo Luzuriaga Medina) (29.10.1889, Вальдепеньяс – 23.12.1959, Буенос-Айрес) у педагогічних працях 1940–1950-х років висвітлював фундаментальні питання політичної педагогіки, яку окреслював як похідну від соціальної педагогіки. У монографії “Сучасна педагогіка” (Буенос-Айрес, 1963; перше видання – Тукуман, 1942) він зазначав, що з-поміж модерних педагогічних напрямів політична педагогіка має найтривалішу історію; її витоки – в античності, зокрема, у філософських творах “Держава” Платона та “Політика” Аристотеля [1, с. 86].

Указував Лоренсо Лузуриага й на те, що політична педагогіка, яка вивчає освіту у контексті сучасного суспільного життя, веде свій відлік від часу Французької революції, а у XX столітті – досягає розквіту. Однією з найзначніших течій модерної політичної педагогіки освітянин вважав “демократичну політичну педагогіку” [1, с. 87].

У праці “Педагогіка” (Буенос-Айрес, 1981; перше видання – Буенос-Айрес, 1950) Лоренсо Лузуриага пояснював: “політична педагогіка розглядає народну освіту як соціально-духовне явище, як культурно-історичний продукт” [2, с. 258].

Видатними представниками демократичної політичної педагогіки освітянин називав Джона Дьюї (John Dewey), Вільяма Кілпатрика (William Kilpatrick), Ісаака Кандела (Isaac Leon Kandel), Георга Кершенштейнера (Georg Michael Kerschensteiner), Фердинанда Бюїссона (Ferdinand Buisson), Едуара Еппіо (Edouard Marie Herriot), Поля Ланжевена (Paul Langevin) та багатьох інших.

На перше місце серед представників демократичної політичної педагогіки Лоренсо Лузуріага ставив Джона Дьюї (John Dewey) (20.10.1859, Берлінгтон, штат Вермонт – 1.06.1952, Нью-Йорк) і зауважував, що “північноамериканський педагог завжди захищав демократичний принцип в освіті, а його фундаментальна педагогічна праця навіть має назву “Демократія та освіта” [1, с. 90].

Лоренсо Лузуріага підкреслював, що для Джона Дьюї демократія означала зростання поваги до особистості як такої, більше можливостей для свободи, незалежності та ініціативи в поведінці та мисленні; що педагог розглядав демократію з політичної точки зору як “суспільство, котре прагне до рівної участі всіх членів у його благах та забезпечує гнучку перебудову власних інституцій через взаємодію різних форм поєданого життя” [1, с. 90–91], [3, с. 115].

У роботі “Демократія та освіта” (Нью-Йорк, 1916) [3], яку Лоренсо Лузуріага у Буенос-Айресі переклав на іспанську мову 1946 року [4], Джон Дьюї пояснював: “Таке [демократичне] суспільство повинно мати такий тип освіти, який дає індивідам особисту зацікавленість у соціальних відносинах та контролі, а також формує звички мислення, що забезпечують соціальні зміни, не спричиняючи безладу” [3, с. 115].

У книзі “Реконструкція у філософії” (Нью-Йорк, 1920) [5] американський педагог продовжував ці роздуми, зокрема він стверджував: “Найкращою гарантією колективної ефективності та влади є вивільнення та використання різноманітних індивідуальних здібностей в ініціативі, плануванні, передбаченні, моці та витривалості. Особистість має бути освіченою, а особистість не можна освічувати, обмежуючи її діяльність технічними та спеціалізованими речами або менш важливими життєвими відносинами. Повна освіта досягається лише тоді, коли кожна людина, пропорційно своїм здібностям, бере відповідальну участь у формуванні цілей та політики соціальних груп, до яких вона належить. Цей факт фіксує значення демократії” [5, с. 209].

Одним із найвиразніших представників демократичної політичної педагогіки Лоренсо Лузуріага уважав знаного педагога-компаративіста Ісаака Кандела (Isaac Leon Kandel) (22.01.1881, Ботошані, Румунія – 14.06.1965, Женева), котрий у 1908–1910 роках викладав у Колумбійському університеті. У книзі “Конфліктні теорії освіти” (Нью-

Йорк, 1938) [6] Ісаак Кандел, протиставивши демократичну і тоталітарну освіту, наголошував: “Оскільки демократія – це спосіб життя, а не низка догм чи кредо, оскільки це пригода, яка не прагне досконалості, а завжди вдосконалюється, оскільки її прогрес залежить від адаптації до мінливих потреб і вимог, освіта повинна відігравати більшу роль у сприянні її стабільності, ніж за режимів, де диктатор може вирішувати лише те, що добре для покірної та слухняної громадськості” [1, с. 92].

І далі: “Демократична система освіти має суворий обов’язок розвивати сукупність спільних традицій, прихильностей та інтересів як основу громадського життя, але вона не може претендувати на всезнання та непогрішність з боку урядів, оскільки таке твердження звело б освіту до пропаганди. Володіння спільною сукупністю традицій, прихильностей та інтересів не є несумісним з розвитком методів вільного дослідження та визнанням особистої відповідальності. Головним завданням, отже, є прищеплення старанності та моральної віри в демократію. Дії тоталітарних держав апелювали переважно до емоцій, а їхня освіта стала антиінтелектуальною; демократії повинні розвивати як емоції, так і інтелект” [1, с. 92].

Раніше, у монографії “Компаративна освіта” (Нью-Йорк, 1933) [7] у главі “Держава та освіта” Ісаак Кандел зазначав, що у XX столітті відношенню “державна – освіта” були властиві дві речі: по-перше, право держави на фактичну монополію в освіті, включаючи контроль над усіма типами освіти (як державною, так і приватною); по-друге, принцип невтручання держави, тобто можливість держави втручатися в освіту виключно з метою заповнення недоліків. Подальший розвиток демократій сприяв зміщенню акцента з влади та контролю держави на культивування ініціативи та почуття відповідальності; виробленню розуміння, що прогрес суспільства не може бути покладений на одноманітні дії держави, що він залежить від розмаїття досвідів [7, с. 53].

Французький політик, державний діяч, публіцист Едуар Ерріо (Edouard Marie Herriot) (5.07.1872, Труа – 26.03.1957, Ліон), на думку Лоренсо Лузуріаги, виразив свої політико-педагогічні погляди у статті “Роль школи” (L’Ecole et la Vie, 1917) [8]. Зокрема, Едуар Ерріо стверджував про “волю упровадити на базі нашої національної освіти

єдину школу”, маючи на увазі “демократичну освіту, засновану на відборі за заслугами” [1, с. 96], [8, с. 5].

Будучи міністром освіти Франції у 1926–1928 роках, Едуар Ерріо провів шкільну реформу з метою створення єдиної та безплатної школи [1, с. 96].

Інший представник демократичної політичної педагогіки, на погляд Лоренсо Лузуріаги, – французький педагог-реформатор Фердинанд Бюїссон (Ferdinand Buisson) (20.12.1841, Париж – 16.02.1932, Париж). У 1920 році він представив Палаті депутатів Франції пропозицію щодо створення єдиної школи, у якій “долатиметься нерівне ставлення до дітей, що є невиправданим, оскільки кожен має однакове з іншими право розвивати власні здібності” [1, с. 95].

Список літератури

1. Luzuriaga L. La pedagogia contemporanea. Buenos Aires : Losada, S. A., 1963. 151 p.
2. Luzuriaga L. Pedagogia. Decimoquinta edicion. Buenos Aires : Ed. Losada S. A., 1981. 331 p.
3. Dewey J. Democracy and education: an introduction to the philosophy of education. New York : The Macmillan Company, 1930. 434 p.
4. Dewey J. Democracia y educacion: una introduccion a la filosofia de la educacion; traduccion directa del ingles por Lorenzo Luzuriaga. Buenos Aires : Editorial Losada, 1946. 397 p.
5. Dewey J. Reconstruction in philosophy. New York : Henry Holt and Company, 1920. 231 p.
6. Kandel I. Conflicting theories of education. New York : The Macmillan Company, 1938. 177 p.
7. Kandel I. Comparative education. New York : Houghton Mifflin, 1933. 922 p.
8. Herriot E. Le role de l'Ecole. *L'Ecole et la Vie*. Paris : Librairie Armand Colin, 1917–1918. № 1, 15 septembre 1917, premiere annee. P. 4–5.